

Melleruds kommun
kommun@mellerud.se

Beslut efter uppföljning för grundskola

efter tillsyn av Rådaskolan
belägen i Melleruds kommun

Uppföljning av tillsyn i Rådaskolan

Skolinspektionen genomförde tillsyn av Melleruds kommun under hösten 2018. Beslut för skolenheten Rådaskolan fattades den 11 december 2018. I detta konstaterade Skolinspektionen att det var ett flertal brister i skolans verksamhet och förelade därför huvudmannen att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna. Då bristerna rörande elevernas trygghet och skolans målinriktade arbete mot kränkande behandling samt elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete bedömdes som särskilt allvarliga förenade Skolinspektionen föreläggandet med vite i dessa delar.

Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning av de brister som framkom i detta beslut. Uppföljningen bygger på en redovisning av vidtagna åtgärder som Melleruds kommun inkom med den 3 maj 2019, dels på uppgifter som framkom under intervjuer vid Rådaskolan (och ett närliggande HVB där några av skolans elever bor) den 14-15 maj 2019. Vidare har Skolinspektionen fått in kompletterande dokumentation, samt svar på Skolinspektionens frågor rörande denna dokumentation, under maj och juni 2019.

Sammanfattning av kvarstående brister

Enligt Skolinspektionens bedömning är nedanstående brister ännu ej tillfullo åtgärdade. Skolinspektionen konstaterar att Melleruds kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

Skolinspektionens ingripande

Arbetsområde	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
Extra anpassningar och särskilt stöd		
Elevens behov av särskilt stöd utreds skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.	Föreläggande vid vite	2020-02-03

Beslut

2019-09-24

3 (27)

Dnr 43-2018:7402

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling			
	Det bedrivs ett aktivt och medvetet värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet.	Föreläggande vid vite	2020-02-03
	Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.	Föreläggande vid vite	2020-02-03
	Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.	Föreläggande vid vite	2020-02-03
Grundläggande förutsättningar för skolenheten			
	Skolbiblioteket används för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling.	Föreläggande vid vite	2020-02-03

Skolinspektionens bedömningar och datum för när huvudmannen senast ska ha åtgärdat bristerna anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattning av avhjälpna brister

Arbetsområde	Typ av ingripande
Grundläggande förutsättningar för skolenheten	
Elevhälsan arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande och stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål.	Brist avhjälp

Skolinspektionens avslutar tillsynen avseende de brister som har avhjälpas.

Skolinspektionens beslut

Vid uppföljning av tidigare beslut konstaterar Skolinspektionen att huvudmannen inte avhjälp samtliga påtalade brister. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen skyndsamt vidtar åtgärder för att avhjälpa de brister som kvarstår.

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Melleruds kommun att vid vite av 700 000 kr senast den 3 februari 2020 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Om Melleruds kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömmande av vitet.

Frågan om utdömmande av vite i Skolinspektionens beslut från den 11 december 2018 hanteras separat. Denna fråga bedöms och beskrivs därmed inte inom ramen för detta beslut.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Melleruds kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevens behov av särskilt stöd utreds skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att elever med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med den utbildning övriga elever i grundskolan får.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionens tidigare beslut

I beslutet den 11 december 2018 förelade Skolinspektionen Melleruds kommun

att vidta åtgärder för att rätta till de brister som framkommit vid tillsyn av skolenheten Rådaskolan. Enligt Skolinspektionen fanns brister i skolans arbete rörande anpassad studiegång för de elever vid skolan som erhåller sin undervisning vid Stubben HVB (Hem för vård och boende). Rektorn hade fattat beslut om att flertalet av de ämnen som ska ingå i elevernas utbildning skulle anpassas bort och att undervisningen skulle begränsas till cirka tio timmar per vecka eller mindre för respektive elev. I likhet med vad Skolinspektionen konstaterat även vid tidigare tillsyn av Rådaskolan (se exempelvis beslut den 23 februari 2018 i tillsyn med diarienummer 2014:8142) framkom det inte av åtgärdsprogram och beslut om anpassad studiegång varför elevernas studiegång begränsats i så pass hög grad. Skolinspektionen bedömde att det fanns starka indikationer på att de aktuella eleverna skulle kunna klara av att få mer undervisningstid, såväl som undervisning i fler ämnen, än vad de fick. Det hade dock inte framkommit något som visade att rektorn inför beslut om att anpassa dessa elevers studiegång utrett elevernas förutsättningar att få mer undervisningstid. Besluten om anpassad studiegång för dessa elever bedömdes därmed strida mot författningarnas krav om att en elev med anpassad studiegång ska få en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig, i omfattning och variation av ämnen, med utbildningen övriga elever i grundskolan får.

Huvudmannens redovisning av åtgärder

I den redovisning av åtgärder som huvudmannen skickat in till Skolinspektionen den 3 maj 2019 skriver huvudmannen att det "i dagsläget är åtta elever inskrivna på HVB som Rådaskolan har ett ansvar att bedriva undervisning för. Fyra av eleverna får sin undervisning på Rådaskolan alla dagar i veckan. En elev har varit på HVB-hemmet under en längre period och får sin undervisning på HVB-hemmet vid fyra tillfällen på förmiddagen samt vid ett tillfälle på eftermiddagen per vecka. Undervisningstiden har succesivt ökat över tid. Rektor och lärare önskar att även denna elev ska få sin undervisning på Rådaskolan något som hemkommunens socialtjänst har motsatt sig. Tre nyinskrivna elever kommer successivt få sin undervisning på Rådaskolan efter sin inskolningsperiod." Huvudmannen har även skickat med en bilaga med exempel på en blankett som rektorn för Rådaskolan skickar till socialsekreterare i de kommuner som eleverna vid Stubben kommer från. I blanketten ställs bland annat frågor om det finns utredningar för eleven som det är bra att Rådaskolan tar del av. På blanketten skriver rektorn att skolan behöver informationen för att kunna göra en pedagogisk utredning för eleven och fatta ett underbyggt beslut om elevens skolgång.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt

Beslut

2019-09-24

6 (27)

Dnr 43-2018:7402

bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt. Särskilt stöd får ges i stället för den undervisning eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna. Det särskilda stödet ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör om inte annat följer av denna lag eller annan författning.

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt eller i form av anpassad studiegång får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan. Om en utredning visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

För en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Om det särskilda stödet för en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan, specialskolan och sameskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Skolinspektionens utredning

I samband med tillsynen har Skolinspektionen begärt in beslutet om anpassad studiegång, med tillhörande åtgärdsprogram, för eleverna som är inskrivna vid Stubben HVB. Skolinspektionen besökte även Stubben HVB den 14 maj 2019 och intervjuade elever, personal och föreståndare. De uppgav att det är fem elever, och inte fyra som huvudmannen har redovisat till Skolinspektionen, som får sin undervisning av Rådaskolans lärare vid Stubben HVB. Övriga tre elever som bor på Stubben HVB, och har sin skolplacering vid Rådaskolan, får all sin undervisning vid den skolenheten.

I intervju med elever, personal och ledningen vid Stubben HVB berättar de att det fortfarande är så att undervisningstiden för eleverna som får sin undervisning förlagd till Stubben HVB uppgår till tio timmar i veckan. Även lärarna, elevhälsan och rektorn vid Rådaskolan bekräftar i intervju vid Skolinspektionens besök på Rådaskolan den 14 och 15 maj 2019 att undervisningstiden för dessa elever är cirka tio timmar per vecka. Vid granskning av dokumentationen för eleverna, samt i intervjuer med dem, framkommer det att det finns elever som varit vid Stubben i ett par månader. I något fall försökte Rådaskolan att ge undervisning på skolan, men då det inte fungerat har det inneburit att eleven varit på Stubben i nästan ett helt läsår utan att få mer undervisningstid än cirka tio timmar per vecka.

Skolinspektionen har i samband med uppföljningen begärt att huvudmannen skickar in åtgärdsprogram och beslut om anpassad studiegång för nämnda elever. Vid granskning av dessa noterar Skolinspektionen att det inte i något av dokumenten för någon av eleverna motiveras varför en stor andel av undervisningstiden anpassats bort och varför det är just tio timmars undervisning som ska gälla.

Skolinspektionen har även begärt att huvudmannen skickar in kopior på eventuella utredningar som legat till grund för beslut om åtgärdsprogram och anpassad studiegång för eleverna. Skolinspektionen har då fått in sådana utredningar för en del elever som bor på Stubben HVB. I åtgärdsprogrammen för två av eleverna som får all sin undervisning av Rådaskolans lärare vid Stubben HVB står det "då vi inväntar information från socialtjänst och föregående skola för att göra en kartläggning av elevens behov så förlängs dessa insatser tills kartläggningen är klar". På Skolinspektionens skriftliga fråga om respektive beslut om anpassad studiegång för dessa elever fattats utan att grunda sig på någon utredning har rektorn svarat: "Nej. Vi har gjort en första bedömning utifrån den lilla information vi fått till oss. Beslutet grundar sig på lärarnas bedömning som mött berörda elever på HVB, personalen på Stubben samt att hemkommunen har sagt att det inte är lämpligt att börja på Rådaskolan." Utöver detta svar från rektorn har huvudmannen dock inte

skickat in någon dokumentation som styrker att en utredning har gjorts inför att beslut om anpassad studiegång fattats för dessa elever.

De intervjuade lärarna från Rådaskolan (som undervisar elever vid Stubben HVB) berättar att det förvisso är angett att samtliga elever som får sin undervisning vid Stubben ska få cirka tio timmars undervisning i veckan men att detta mer är att se som en maxtid. Alla elever erbjuds denna tid, men alla orkar inte vara aktiva hela tiden under förmiddagarna, säger lärarna. Av dokumentation för eleverna framkommer att det främst är undervisning i svenska, engelska och matematik som undervisningen omfattat. Någon elev har haft lite undervisning i bild, en annan har haft två timmars undervisning i veckan i SO-ämnena. För övriga elever ska det enligt åtgärdsprogrammen ha handlat om att läraren i SO "presenterat olika arbetsområden inom religion och geografi för att fånga X:s intresse".

I intervjuer med elever och personal vid Stubben HVB berättar de att personalen på Stubben HVB arbetar med eleverna med olika saker som knyter an till elevernas skolämnen. Ibland arbetar de med engelska, vid andra tillfällen fortsätter eleverna att jobba med uppgifter de fått av Rådaskolans lärare under förmiddagarna. Under vintern 2018/2019 hade personalen en del idrottsaktiviteter med eleverna i den idrottssal som finns i Stubben HVB:s lokaler. På onsdagar har eleverna ingen undervisning alls av Rådaskolans lärare. Då brukar Stubbens personal ta med eleverna på studiebesök vid olika verksamheter eller företag. De ger exempel på att de planerar att besöka IKEA och att eleverna innan besöket kommer få en uppgift att utifrån en fiktiv budget inreda en lägenhet.

Lärarna från Rådaskolan och elevhälsan uppger i intervju att de bedömer att eleverna inte klarar av mer undervisning av Rådaskolans lärare än de tio timmar de i dagsläget får per vecka. Lärarna menar att eleverna ofta är trötta under förmiddagarnas undervisning och att de behöver flera pauser. Dock ger de i övrigt inga motiveringar till varför de bedömer att eleverna inte skulle klara av att även få anpassad undervisning av Rådaskolans lärare under eftermiddagarna. Skolinspektionen har frågat dem om de besökt eleverna på eftermiddagarna för att se vad eleverna gör då. Lärarna har då svarat att de inte har gjort några sådana besök. Elevhälsan berättar under intervju att de bedömer att inga elever som får sin undervisning på Stubben HVB klarar av mer undervisning än de tio timmar de får under förmiddagarna fyra dagar i veckan. Inte heller elevhälsan har varit på Stubben HVB på eftermiddagarna för att informera sig om vad eleverna gör då och huruvida de har möjlighet att fokusera på de aktiviteter de deltar i då. Elevhälsan säger emellertid att eleverna berättat för dem att de inte har undervisning under eftermiddagarna. Elevhälsan berättar vidare att det finns olika skäl av arbetsmiljömässig

karaktär, som gör att det blir svårt för lärarna att bland annat använda Stubben HVB:s kök och idrottssal för eventuell undervisning i ämnena hem- och konsumentkunskap och idrott och hälsa.

Rektorn uppger under intervju att det gjorts individuella bedömningar för eleverna om vilka ämnen de ska läsa och vilken undervisningstid de ska få. I en utredning som legat till grund för rektorns beslut om åtgärdsprogram och anpassad studiegång står att läsa att ämnet idrott och hälsa är det som eleven ifråga gillar mest och att även musik är ett ämne som eleven tycker om. Trots detta framgår det av elevens åtgärdsprogram att hen, i likhet med övriga elever på Stubben HVB, inte undervisas av Rådaskolans lärare i dessa ämnen. På frågan till rektorn om hur de kommit fram till att eleverna inte klarar av att få undervisning av Rådaskolans lärare under eftermiddagarna och varför eleverna inte får undervisning i ämnen som exempelvis idrott och hälsa, trots att utredningar visar att åtminstone vissa elever vill ha undervisning i detta ämne, upprepar rektorn att hans plan är att eleverna så fort som möjligt ska in till Rådaskolan och få all sin undervisning där. Det har dock kommit fram under utredningen att det finns företrädare för socialtjänsten i åtminstone en av elevernas hemkommuner som motsatt sig att eleven ska vistas i den "öppna" skolmiljön på Rådaskolan. Hur en sådan situation ska kunna lösas genom att förlägga all undervisning för Stubben HVB:s elever till Rådaskolan ger rektorn ingen information om under intervjun.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att tidigare konstaterade brister vid Rådaskolan kvarstår. Det är fortfarande så att rektorn i vissa fall fattar beslut om åtgärdsprogram och anpassad studiegång utan att ha gjort en utredning av den enskilda elevens specifika behov, exempelvis när det gäller vilken undervisningstid eleven har förutsättningar att klara av och i vilka ämnen. Vidare framgår att det fortfarande i besluten om anpassad studiegång för flera elever saknas motiveringar till varför en så stor del av undervisningstiden ska anpassas bort samt varför eleven ska få undervisning i enbart vissa ämnen. Det föreligger även fortsatt brister i arbetet med att utreda huruvida eleverna har förutsättningar att få mer undervisning än den de får. Exempelvis har ingen personal från Rådaskolan försökt att genom exempelvis besök vid Stubben HVB eller genom frågor till eleverna själva ta reda på om undervisningstiden skulle kunna utökas för alla eller några av eleverna. Ett sådant ansvar åligger rektorn för att vara säker på att varje enskild elev får både den undervisningstid som denne har förutsättningar att tillgodogöra sig samt undervisning i alla de ämnen som eleven har rätt till. Det är endast skäl som är hänförliga till elevernas behov och förutsättningar som är godtagbara för att anpassa bort undervisningstid och ämnen. Vidare uppger rektorn att skolans plan är att eleverna, efter att de kommit till Stubben HVB, så fort som möjligt

Beslut

2019-09-24

10 (27)

Dnr 43-2018:7402

ska få all sin undervisning förlagd till Rådaskolan. Detta har dock inte skett, vilket resulterat i att elever under flera månader fortsätter att få all undervisning vid Stubben HVB och med samma begränsningar gällande undervisningstid och antal ämnen som tidigare. Mot bakgrund av ovanstående bedömer Skolinspektionen att rektorn fortfarande inte ser till att eleverna med anpassad studiegång vid Stubben HVB får en utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som övriga grundskoleelever får. Skolinspektionen bedömer även att rektorn fortfarande inte sett till att beslut om åtgärdsprogram och anpassad studiegång baseras på en utredning och därefter anpassas efter elevernas individuella behov.

År 2017 genomförde Skolinspektionen en riktad tillsyn av skolenheter i 18 kommuner. I tillsynen konstaterar Skolinspektionen att myndighetens tolkning av skollagen och dess förarbeten innebär att en skola som ansvarar för elever som bor på HVB ska ta reda på elevens specifika behov och förutsättningar när eleven börjar på skolan. Enligt Skolinspektionens mening kan denna informationsinhämtning ske genom intervjuer, kartläggningsmaterial och diagnostiska tester med elever. Den kan ske genom att skolan inhämtar information från elevens tidigare skola och genom kontakt med socialsekreterare som tidigare varit i kontakt med eleven ifråga. Det kan också ske genom informationsutbyte med HVB-personal samt vårdnadshavare och eventuell god man. Det centrala är att skolan inhämtar information i sådan omfattning och som håller sådan kvalitet att den kan utgöra ett beslutsunderlag för att anpassa undervisningen utifrån elevens specifika behov. Därefter är det givetvis viktigt att de anpassningar av undervisningen som informationen pekar på att eleven är i behov av faktiskt genomförs. Skolinspektionen konstaterade att skolor som var framgångsrika i att erbjuda en individanpassad utbildning för eleverna hade ett aktivt samarbete med personalen vid HVB. Via dessa kontakter såg skolorna till att skapa sig ett gediget beslutsunderlag för att kunna anpassa undervisningen till respektive elevs behov.

Mot bakgrund av ovanstående måste rektorn för Rådaskolan och huvudmannen Melleruds kommun, i egenskap av ytterst ansvariga för utbildningen för eleverna som bor på Stubben HVB, se till att dessa elever får en utbildning som anpassas utifrån deras behov och så långt det är möjligt motsvarar den utbildning övriga elever vid Rådaskolan får.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de

Beslut

2019-09-24

11 (27)

Dnr 43-2018:7402

åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det av särskilda skäl inte är obehövt.

Melleruds kommuns verksamhet vid Rådaskolan uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Melleruds kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, kunnat konstatera att det fortfarande föreligger brister i skolans arbete med extra anpassningar och särskilt stöd. Det är fortfarande så att rektorn inte ser till att de elever med anpassad studiegång som får sin undervisning vid Stubben HVB får en utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som övriga grundskoleelever får. Rektorn ser inte heller till att beslut om åtgärdsprogram och anpassad studiegång baseras på en utredning och därefter anpassas efter elevernas individuella behov.

De aktuella bristerna har nu fortgått under lång tid. Brister i skolans arbete med särskilt stöd och anpassad studiegång för de elever som får sin undervisning vid Stubben HVB påtalades redan i beslut den 23 februari 2018 (diarienummer 2014:8142), men Melleruds kommun har, trots flera förelägganden därom, inte lyckats komma tillrätta med situationen. Bristerna inom detta område drabbar framförallt elever som får betraktas som särskilt utsatta. Det är högst sannolikt att dessa brister haft en negativ inverkan på elevernas förutsättningar att nå målen för utbildningen, och att de fortsatt kommer att ha en sådan påverkan för de elever som drabbas, om de inte rättas till. Det är således angeläget att åtgärder snarast vidtas för att avhjälpa bristerna inom detta område.

Med hänsyn till bristernas allvar och de konsekvenser bristerna redan fått och framöver riskerar att få för eleverna samt den tid under vilken bristerna fortgått bedömer Skolinspektionen att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen med utbildningen. Eftersom det av särskilda skäl inte kan anses obehövt, ska Skolinspektionen därför förena föreläggandet i denna del med vite.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Melleruds kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Det bedrivs ett aktivt och medvetet värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet. (Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, En likvärdig utbildning, God miljö för utveckling och lärande, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper)
- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)
- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6-10 §§ skollagen)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet.
- Rektorn ska se till att det på skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.
- Rektorn ska se till att det på skolenheten bedrivs ett aktivt och medvetet värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet.
- Rektorn ska se till att utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

Motivering till bedömning av brist

Tryggheten bland eleverna och skolans förebyggande arbete

Skolinspektionens tidigare beslut

I beslutet den 11 december 2018 bedömde Skolinspektionen att skolmiljön vid Rådaskolan inte präglades av trygghet. Detta då det förekom slagsmål mellan olika elevgrupper och att kränkningar samt ett grovt och nedvärderande språkbruk var vanligt förekommande. Det framkom bland annat att elever regelbundet blev utsatta för trakasserier med sexistiska, rasistiska och homofoba förtecken och att elever som försökte stå upp för allas lika värde blev

ansatta av andra. Kränkningarna begränsades inte enbart till den fysiska skolmiljön, utan omfattade även elevernas interaktion på sociala medier.

Skolinspektionen bedömde även att det inte bedrevs ett systematiskt arbete vid Rådaskolan för att främja en god värdegrund och motverka kränkande behandling av elever. Skolinspektionens utredning visade att det under en längre tid förekommit kränkningar och ett grovt och nedvärderande språkbruk mellan elever på skolan. Att så varit fallet hade varit känt av rektor och lärare. Trots att en del insatser vidtagits från skolans sida för att skapa en god värdegrund och för att motverka att elever blev utsatta för kränkande behandling, så hade dessa insatser inte varit tillräckliga för att få ett stopp på problematiken. Det framkom vidare att det saknades ett samlat grepp och en systematik i arbetet med värdegrund på skolan. De förebyggande insatser mot kränkande behandling som vidtagits hade i många fall vidtagits av grupper av lärare och bara omfattat vissa årskurser eller klasser. Det framkom också att de insatser som gjordes inte följdes upp eller utvärderades, och att det inte heller alltid följdes upp om planerade åtgärder faktiskt genomfördes. Rektorn och huvudmannen såg inte heller till att få vetskap om samtliga fall av kränkande behandling som skedde på skolan då många signaler om att elever blivit utsatta för kränkande behandling varken rapporterades till rektorn eller till huvudmannen. Således bedömde Skolinspektionen att det arbete som skolan bedrev för att främja en god värdegrund och motverka att elever blev utsatta för kränkande behandling inte kunde anses tillräckligt för att möta de behov av förändring verksamheten hade. Skolinspektionen konstaterade därför att skolans arbete inom dessa områden inte levde upp till författningarnas krav.

Huvudmannens redovisning av åtgärder

I den redovisning av åtgärder som huvudmannen skickat in till Skolinspektionen den 3 maj 2019 uppges bland annat följande. Rektorn har bildat en skolutvecklingsgrupp, bestående av lärare, som tillsammans med en extern aktör håller på att ta fram förslag på vad som behöver göras för att skapa en tryggare miljö för eleverna. Detta kommer innebära att temadagar med värdegrundsfokus genomförs under år 2019, att trygghetsfrämjande åtgärder genomförs på raster (huvudmannen exemplifierar detta med att ett nytt aktivitetsrum ska skapas) och att skolan ska arbeta vidare med elevers språkbruk och hur de bemöter varandra.

Kuratorn och elevhälsan genomför vidare, enligt redovisningen, riktade och förebyggande insatser till föräldragrupper, enskilda elever och till klasser. Detta har bland annat skett genom Disa-utbildning av elever [DISA står för "Depression in Swedish Adolescents" eller "Din inre styrka aktiveras" och beskrivs av metodens företrädare som ett sätt att "förebygga stress och nedstämdhet främst bland högstadiel elever", Skolinspektionens anmärkning.]

Skolan har skapat en "antimobbningsgrupp" bestående av kuratorn och en av lärarna. Gruppen arbetar med att utreda situationer där elever kan ha blivit utsatta för kränkande behandling. I uppdraget ingår också att vid behov ha kontakt med elevers vårdnadshavare. I redovisningen av åtgärder gör huvudmannen även en beskrivning av vilken rutin som ska gälla för rapportering och utredning av situationer då elever upplever att de blivit utsatta för kränkande behandling. Huvudmannen skriver också att "rektor och elevhälsan initierar värdegrundsfrågor/diskussioner till klassrådets möten. T.ex. samtal om sociala medier, språkbruk, fördomar och värdet med godkända betyg och gymnasiebehörighet".

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att utbildningen ska utformas på sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Av läroplanen framgår att skolans mål ska vara att varje elev respekterar andra människors egenvärde, tar avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling, samt medverkar till att hjälpa andra människor. Alla som arbetar i skolan ska aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer och grupper. Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling och att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga kränkande behandling av elever. Lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Skolinspektionens utredning

I intervjuer med elever under uppföljningsbesöket berättar de att de upplever att miljön på skolan känns lite tryggare nu än under höstterminen 2018. De berättar också att lärare i de flesta klasser tagit upp värdegrundsfrågor på klassrådet. Då har de bland annat tittat på film med värdegrundstema och därefter diskuterat vad de sett. Elever i vissa klasser menar dock att deras lärare inte haft några värdegrundsaktiviteter eller diskussioner med dem. De intervjuade eleverna, även de som berättat om att deras lärare tagit upp värdegrundsfrågor under klassrådet, är dock tydliga med att detta inte hjälper utan att elever fortsätter att regelbundet använda nedvärderande ord mot

varandra. Det är en respektlöshet på skolan, vi lyssnar inte på vad lärarna säger, menar de intervjuade eleverna.

Eleverna berättar vidare att det även under den här terminen är ett väldigt grovt språkbruk när elever pratar med varandra. De säger att nedvärderande ord används regelbundet, men att det oftast är på skoj och inte illa menat. Om elever blir utsatta för någon kränkande kommentar, och de vuxna på skolan hör detta, upplever en del elever att de vuxna reagerar. Andra elever upplever dock att sådana saker händer utan att lärarna reagerar och säger ifrån. Eleverna berättar vidare att det förekommer att elever uttrycker sig rasistiskt till varandra, men att detta inte är lika vanligt som under höstterminen 2018 och tidigare läsår. Homofobin är dock utbredd på skolan i samma utsträckning som tidigare, säger eleverna. Eleverna säger att det fortfarande är starka grupperingar bland dem och att det är svårt att sticka ut från de traditionella rollerna eller förespråka allas lika värde. Om man ska göra det på den här skolan måste man vara väldigt stark i sig själv, för man kommer bli utsatt, säger eleverna.

I intervjuer med elever berättar Skolinspektionen att det i intervjuerna under Skolinspektionens förra besök vid skolan framkom att det var starka grupperingar bland eleverna och att de på de flesta lektioner placerade sig i dessa grupperingar, vilket hade en negativ inverkan på studieron. Därefter frågar Skolinspektionen eleverna om lärarna i dagsläget styr hur de sitter i klassrummen. Då uppger eleverna att det på de flesta lektioner under början av terminen var fasta platser i klassrummet. Efter ett tag har eleverna dock börjat sätta sig på de platser de känner för, och lärarna har låtit dem göra det, berättar eleverna. I intervju med elevhälsan och rektorn berättar de att det är uttalat att eleverna ska ha bestämda placeringar under lektionerna men att även de har märkt att detta inte följs.

Några elever säger att de starka grupperingarna bland annat leder till att man inte vill gå själv i korridorerna på rasten, för då kan man bli påhoppad. Ofta kan det vara mindre saker som någon säger som leder till bråk, säger eleverna. Så det har varit en del slagsmål även under den här terminen, säger dessa elever.

Elever och lärare berättar att eleverna under vårterminen 2019 fått besvara en enkät som bland annat innehållit frågor om deras trygghet. Enkätresultaten pekar på att det är en lite tryggare miljö för eleverna nu än tidigare, säger lärarna. Det är också så vi upplever situationen, menar lärarna. Eleverna säger dock att de inte fått reda på resultatet och inte heller pratat med lärarna om vilka åtgärder de gemensamt ska arbeta med för att skapa en bättre miljö på skolan.

Skolinspektionen har frågat lärarna om skolan utifrån enkätresultatet, och annan vetskap om situationen på skolan, satt upp några specifika mål och vidtagit några specifika åtgärder för att förbättra tryggheten för eleverna och minska förekomsten av kränkande behandling bland dem. Lärarna har då svarat att några specifika mål inte satts upp för arbetet. I likhet med vad huvudmannen redovisat berättar de att en utvecklingsgrupp startats på skolan. Denna ska driva värdegrundsfrågorna och detta har bland annat skett genom ett samarbete med tidigare nämnda extern aktör. Den externa aktören ska bland annat hjälpa skolan att ta fram förslag på värdegrundsaktiviteter och ge tips på hur de kan genomföras.

De intervjuade lärarna berättar att de utöver planeringen av värdegrundsaktiviteterna har jobbat med olika värdegrundsteman under vårterminen. Detta har skett i form av de diskussioner de haft med eleverna på klassrådet. Men vad som gjorts, och i vilken omfattning, har skilt sig åt mellan de olika arbetslagen, säger lärarna. Och huruvida alla lärare faktiskt genomför det som det är tänkt att de ska göra är inget som lärarna märkt att rektorn följt upp, berättar de. Språkbruket har varit ett område som lärarna tagit upp inom ramen för värdegrundsarbetet, berättar de. Men i likhet med vad eleverna berättar säger lärarna att det även under denna termin ofta förekommer att eleverna använder ett grovt och nedvärderande språk när de pratar med varandra. När inspektörerna under skolbesöket har rört sig i korridorerna har de noterat att elever säger "jävla skitunge", "hora" och "böggjävvel" till varandra.

Lärarna och rektorn berättar att skolan har ett system för att rapportera signaler om att elever blivit utsatta för kränkande behandling. Enligt dem rapporteras också sådana händelser till rektorn och rektorn rapporterar i sin tur vidare till huvudmannen.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar att lärarna, elevhälsan och rektorn genomför olika värdegrundsriktade insatser och att detta sker i större omfattning än tidigare. Skolinspektionen noterar också att elever och lärare upplever att situationen rörande elevernas trygghet synes vara lite bättre än under tidigare terminer. Dock framkommer det i utredningen att det fortfarande är vanligt förekommande att elever utsätter andra elever för kränkande kommentarer av sexistisk och homofob karaktär. Det framkommer också att det fortfarande är starka grupperingar bland eleverna och att elever kan uppleva detta som otryggt. Fortfarande är det också så att elever som står upp för allas lika värde blir ansatta för det. Sammantaget finns flera elever som upplever skolmiljön som otrygg och som har små möjligheter att "sticka ut" från snäva ramar om hur en elev ska vara på skolan. Rektorn och personalen genomför förvisso i större utsträckning än tidigare insatser för att skapa en bättre miljö för eleverna

som avser både trygghet, värdegrundsarbete och kränkande behandling. Som även var fallet tidigare skiljer det sig dock åt mellan lärarna huruvida de reagerar när elever blir utsatta för kränkningar. Det har också framkommit att det händer att skolan startar insatser som bland annat ska bidra till en tryggare miljö för eleverna, men att alla lärare därefter inte ser till att genomföra insatserna. Ett exempel på detta är det beslut som rektor fattat om att eleverna skulle ha specifika klassrumsplaceringar, och inte sätta sig i sina respektive grupperingar, som inte efterlevts av alla lärare.

Sammanfattningsvis konstaterar Skolinspektionen att skolan har ett arbete för att avhjälpa bristerna och att arbetet haft viss effekt. Arbetet måste dock intensifieras och rektorn behöver se till att planerade insatser även genomförs av samtliga berörda. Mot bakgrund av ovanstående bedömer Skolinspektionen att delar av tidigare konstaterade brister rörande elevernas trygghet och skolans arbete för att motverka kränkningar och skapa en god värdegrund kvarstår. Huvudmannen föreläggs därför på nytt att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Elevernas studiero

Skolinspektionens tidigare beslut

Skolinspektionen bedömde i beslutet den 11 december 2018 att rektorn och lärarna inte såg till att lektionerna på Rådaskolan präglades av studiero. Skolinspektionen konstaterade att det i en del klasser mestadels var god studiero men att det samtidigt var bristande studiero i flera andra klasser under betydande delar av skolveckan.

I beslutet förelade Skolinspektionen därför Melleruds kommun att säkerställa att elever i samtliga klasser vid Rådaskolan får lektioner som präglas av studiero.

Huvudmannens redovisning av åtgärder

I den redovisning som huvudmannen inkommit med till Skolinspektionen den 3 maj 2019 hänvisar huvudmannen till resultatet från en enkät som gjordes på skolan i oktober 2018 och konstaterar att "arbetsro på lektioner samt elevers upplevelse att skolan tar tag i problem är oförändrat. Slutsatsen efter resultatet i oktober blev att skolan under läsåret måste arbeta mer intensivt för att skapa arbetsro på lektioner samt snabbare ta tag i problem som uppstår". Utöver detta nämns följande i huvudmannens redogörelse som berör studiero: "Elevhälsan fick uppdraget att tillsammans med arbetslagen på skolan planera och genomföra ett värdegrundsarbete under januari-mars där elever och lärare i samtliga klasser samtalade om: kränkningar, språkbruk, ordval, sociala

medier, studiero. Underlag som användes var skolans ordningsregler, plan mot kränkande behandling." Det anges även att "från och med nästa läsår kommer raster och lektioners längd ändras i syfte att öka elevernas studiero och minska tillbuden på raster".

Rättslig reglering

I skollagen anges att rektorn ska säkerställa att utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Skolinspektionens utredning

Under uppföljningsbesöket vid skolan gjorde Skolinspektionen tjugo lektionsbesök, vilket innebar besök hos Rådaskolans samtliga klasser. På knappt hälften av dem är det relativt lugnt. Men på övriga lektioner är det perioder då elever pratar högt med varandra om annat än skolarbetet och uppenbart stör övriga elever. På flera av dessa lektioner fortgår detta utan att lärarna lyckas skapa studiero. På de flesta av de besökta lektionerna använder eleverna sina telefoner eller iPads till annat än skolarbete. Ibland är det lugnt på lektionerna men då förekommer det i flera fall att många elever sitter och spelar spel eller tittar film på sina iPads eller telefoner och således inte ägnar sig åt skolarbete. Det förekommer också att elever har hög ljudvolym på sina iPads och telefoner så att de därigenom stör övriga elever. På flera av dessa lektioner fortgår elevernas användning av iPads och telefoner utan att lärarna agerar för att få eleverna att istället fokusera på skolarbetet.

Under uppföljningsbesöket har Skolinspektionen även intervjuat elever från samtliga klasser. Då bekräftas den bild av studieron som Skolinspektionen fått under lektionsbesöken. Elever i vissa av klasserna uppger att det oftast är studiero på deras lektioner. Eleverna i de andra klasserna säger att studieron förvisso skiljer sig åt beroende på vilket ämne och lärare de har, men att deras lektioner oftast är stökiga och pratiga. I vissa klasser är det framförallt i de praktisk-estetiska ämnena som det är dålig studiero medan det i andra klasser är så på lektionerna i de flesta ämnena, säger eleverna. Vid tillfällena då det är dålig studiero är det enligt eleverna lätt att man dras med och också börjar prata om annat. Då kommer man efter och får ta hem och göra saker "i sista sekund" istället, berättar eleverna.

Elever i enstaka klasser berättar att deras lärare samlar in mobiltelefonerna vid lektionens början. Detta sker dock inte i övriga klasser, enligt eleverna.

Eleverna beskriver, i likhet med vad Skolinspektionen sett under lektionsbesöken, att det alltid finns elever som under lektionerna använder telefoner och iPads till annat än skolarbete. De säger att lärarna till en början ofta säger till dem, men att eleverna struntar i lärarnas tillsägelser och att lärarna till sist inte orkar bry sig. På de lektioner där lärarna samlar in

mobiltelefonerna och ser till att eleverna inte använder sina iPads till annat än skolarbete är det studiero, säger eleverna. "För längesedan" pratade lärarna lite om ordningsreglerna med dem, men det var bara tomt prat och inget som har följts, menar eleverna. Enligt eleverna har studieron inte förbättrats sedan i höstas, det vill säga när Skolinspektionen besökte skolan förra gången, och de har inte märkt att det gjorts några direkta förändringar för att få en bättre studiero.

De intervjuade lärarna berättar att de upplever att studieron varierar mellan skolans olika klasser och att det i några klasser inte är studiero. De säger att de inom kollegiet pratat en del om hur lektionsstrukturen och uppstarten av lektionerna ska vara för att bland annat skapa förutsättningar för studiero. De har också haft en del diskussion om studiero med eleverna på klassrådstiden, fortsätter lärarna att berätta. De berättar också att alla lärare ska ha besökt varandras lektioner för att titta på dessa delar och därefter diskuterat dem tillsammans med kollegorna. Lärarna säger dock att de upplever att det är ett problem på skolan att det sällan följs upp om alla lärare gör allt som de gemensamt kommit överens om att göra. Detta gäller även arbetet för att skapa studiero, så de vet inte riktigt om alla lärare faktiskt jobbat på det sätt som det är tänkt, säger de.

Också elevhälsan berättar att lärarna observerat varandras lektioner och att även elevhälsan varit med på vissa lektioner. De har också haft en del diskussioner med lärarna om vikten av att ha en "röd tråd" i det som görs under lektionerna. Men i övrigt har elevhälsans arbete gentemot lärare och elever mer handlat om värdegrundsfrågor och att motverka att elever utsätts för kränkande behandling snarare än studiero, berättar de. Angående användandet av telefoner och iPads under lektionerna menar elevhälsan att lärarna inte tycker att detta är ett problem, men elevhälsan har fått information om att eleverna använder dem till att spela eller andra saker som inte hör till skolarbetet, säger elevhälsan.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionens uppföljning visar att det fortfarande föreligger brister i studieron vid Rådaskolan. Av intervjuer med elever, lärare och av genomförda lektionsobservationer framgår att det är bristande studiero i flera klasser under betydande delar av skolveckan. Det har framkommit att det inte blivit någon förbättring av studieron, utan möjligen en försämring, sedan höstterminen 2018 när Skolinspektionens första tillsynsbesök genomfördes. Bristerna i studieron består bland annat i att elever pratar högt med varandra om annat än skolarbetet eller stör genom att ha hög ljudvolym på sina iPads och telefoner. Det framkommer att det är vanligt förekommande att elever tillåts fokusera på annat än skolarbete under lektionerna, bland annat genom att spela eller titta

på film på iPads och telefoner. Skolan har förvisso haft flera gemensamma regler kring exempelvis användandet av mobiltelefoner, men lärarna och rektorn har inte sett till att dessa har efterlevts. Att alla elever inte tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero strider mot författningarnas krav. Skolinspektionen konstaterar därmed att tidigare konstaterad brist, trots krav på åtgärder från Skolinspektionen, kvarstår i sin helhet.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det av särskilda skäl inte är obehövt.

Den verksamhet Melleruds kommun bedriver vid Rådaskolan uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Melleruds kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid uppföljningen kunnat konstatera att det fortfarande föreligger brister i studieron för elever i ett flertal klasser vid skolan. Detta innebär att tidigare konstaterad brist inte är avhjälpd.

Utredningen visar att situationen rörande studieron snarare har försämrats än förbättrats under innevarande termin. Det är också tydligt att rektorn inte sett till att åtgärder för att skapa studiero, såsom konsekvent tillämpning av regler rörande användandet av mobiltelefoner på lektionerna, har efterlevts av lärarna. De bestående bristerna i studiero har sannolikt haft en negativ inverkan på elevernas möjlighet att nå kunskapskraven.

När det gäller tryggheten på skolan framkommer det att det skett en viss förbättring och att huvudman och rektor vidtagit ett antal åtgärder för att åstadkomma en tryggare miljö för eleverna. Uppföljningen visar dock att det kvarstår en känsla av otrygghet hos många elever och att skolan har mycket arbete kvar för att komma till rätta med de brister som finns inom detta område. Uppföljningen har visat att det fortfarande är vanligt med kränkande kommentarer av sexistisk och homofob karaktär elever emellan, och att detta lett till att det finns elever som säger sig inte våga ge uttryck för sina

uppfattningar kring sådana frågor. Det har också framkommit att det alltså finns grupperingar bland eleverna som leder till otrygghet hos vissa elevgrupper; elever berättar för Skolinspektionen att de inte vågar röra sig ensamma i vissa korridorer av rädsla för att bli påhoppade. Detta är allvarliga brister och det är angeläget att huvudman och rektor fortsätter sitt arbete och vidtar ytterligare relevanta åtgärder för att komma till rätta med problematiken inom detta område.

Med hänsyn till bristernas allvar och de konsekvenser bristerna redan fått och framöver riskerar att få för eleverna samt den tid under vilken bristerna fortgått bedömer Skolinspektionen att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen med utbildningen. Eftersom det av särskilda skäl inte kan anses obehövt, ska Skolinspektionen därför förena föreläggandet i denna del med vite.

Grundläggande förutsättningar för skolenheten

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Melleruds kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Skolbiblioteket används för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling. (2 kap. 36 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att skolbiblioteket används aktivt i undervisningen för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionens tidigare beslut

I beslutet den 11 december 2018 bedömde Skolinspektionen att Rådaskolan inte använde sitt skolbibliotek för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling. Utredningen visade att ett fåtal elever använde biblioteket, men att det i övrigt inte användes som en del av undervisningen. En starkt bidragande orsak till detta var att biblioteket hade mycket begränsade öppettider.

Huvudmannens redovisning av åtgärder

I redovisningen av åtgärder till Skolinspektionen den 3 maj 2019 skriver huvudmannen: "1. Biblioteket har blivit en lugn plats för eleverna att läsa och

studera i under lektionstid. Undervisande lärare ansvarar för att öppna och tillse att eleverna har tillgång till biblioteket. 2. Rådaskolan har ökat tillgängligheten till skolans bibliotek på raster genom skolans personal. 3. Undervisande lärare använder klassuppsättningar av böcker i större grad än tidigare.”

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att eleverna i grundskolan ska ha tillgång till ett skolbibliotek. Enligt läroplanen har rektorn ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, till exempel bibliotek. Med skolbibliotek avses enligt förarbetena till skollagen en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Skolbiblioteket spelar en viktig roll för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material inom utbildningen (prop. 2009/10:165 s. 284).

Skolinspektionens utredning

När Skolinspektionen besöker Rådaskolan den 14-15 maj 2019 noterar inspektörerna att det på en lapp på bibliotekets dörr står ”öppet onsdagar 10.30–13.00. Övriga tider kontakta X [namn på personal vid skolan, Skolinspektionens anmärkning], XX [namn på annan personal vid skolan, Skolinspektionens anmärkning] eller boka tid med skolbibliotekarien.” På en annan lapp på dörren står det ”Elever i biblioteket endast med vuxen i sällskap”.

I intervjuer med eleverna berättar elever från någon klass att de varit i skolbiblioteket under en lektion i engelska och lånat böcker och elever från en annan klass berättar att de har gjort det i svenska. I övrigt har de aldrig använt biblioteket i undervisningen, säger eleverna. Ingen av de intervjuade eleverna känner till att biblioteket är öppet någon gång i veckan. Det går bara att gå dit om man skulle prata med någon lärare så att de kan följa med en säger eleverna. Om de ska söka information om något så använder de sina iPads eller telefoner, och inte böckerna i biblioteket, berättar de.

Lärarna berättar att biblioteket är öppet några timmar på onsdagar och att det då bemannas av en bibliotekarie som kommer från kommunbiblioteket. Annars har det mest fungerat som ett grupprum som elever och lärare vid ett fåtal tillfällen använt sig av, berättar lärarna. Lärarna säger att det inte skulle fungera om biblioteket var upplåst. Detta eftersom det skulle bli kaos bland eleverna om det inte var någon vuxen där. Det saknas helt enkelt personal i

dagsläget för att kunna ha biblioteket öppet och låta eleverna använda det, säger lärarna.

Rektorn bekräftar att bibliotekets öppettider är desamma som under höstterminen, det vill säga kl. kl. 10.30–13.00 på onsdagar och stängt under övriga dagar. Men rektorn har haft samtal med lärarna om biblioteket och uppmuntrat dem att de ska använda sig av det i undervisningen i högre utsträckning än tidigare, säger rektorn. Lärarna uppger däremot under intervjun att rektorn inte pratat med dem om att, och hur, biblioteket kan användas som en resurs i undervisningen.

Skolinspektionens bedömning

Huvudmannen har uppgett i sin redovisning till Skolinspektionen att åtgärder vidtagits och att detta gett resultat samt nämner att "biblioteket har blivit en lugn plats för eleverna att läsa och studera i under lektionstid" och "undervisande lärare ansvarar för att öppna och tillse att eleverna har tillgång till biblioteket". Skolinspektionen konstaterar dock att situationen rörande användandet av skolbiblioteket är densamma som vid tiden för Skolinspektionens tillsyn under höstterminen 2018. Biblioteket är fortfarande endast öppet under en begränsad tid en dag i veckan och under övrig tid är det endast möjligt för eleverna att besöka biblioteket tillsammans med personal från skolan. Detta görs i stort sett inte och, med enstaka undantag, använder sig lärare och elever inte av skolbiblioteket som en aktiv del i undervisningen. Skolinspektionen konstaterar därför att tidigare konstaterad brist kvarstår i sin helhet och att huvudmannen och rektorn inte vidtagit några verkningsfulla åtgärder för att avhjälpa bristen. I sammanhanget vill Skolinspektionen påminna rektorn och huvudmannen om att bristande tillgång till personella resurser inte är skäl till att neka eleverna möjlighet att använda biblioteket som en aktiv del i undervisningen. Istället åligger det huvudmannen att se till att respektive skolenhet som huvudmannen ansvarar för får tillgång till de resurser som krävs för att författningarnas krav ska kunna uppnås.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite.

Melleruds kommuns verksamhet vid Rådaskolan uppfyller fortfarande inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Melleruds kommun föreläggs därför på nytt att fullgöra sina skyldigheter och att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, kunnat konstatera att det fortfarande föreligger brister i hur skolbiblioteket används på skolan. Bristen har nu fortgått under en längre tid och huvudmannen har, trots föreläggande från Skolinspektionen, inte vidtagit några verkningfulla åtgärder för att åtgärda bristen. Skolbiblioteket spelar en viktig roll för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material inom utbildningen (prop. 2009/10:165 s. 284). Det är viktigt att huvudmannen snarast vidtar åtgärder för att åtgärda bristen och ser till att eleverna ges tillgång till ett skolbibliotek på det sätt som lagstiftaren avsett. Mot ovanstående bakgrund anser Skolinspektionen att det finns skäl att förena föreläggandet i denna del med vite.

Avhjälp brist i verksamheten

Grundläggande förutsättningar för skolenheten

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Melleruds kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Elevhälsan arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande och stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar)

Det har vid uppföljningen av tillsynen inte framkommit annat än att Melleruds kommun avhjälp denna brist.

Motivering

Skolinspektionens tidigare beslut

I beslutet den 11 december 2018 bedömde Skolinspektionen att elevhälsan vid Rådaskolan inte främst arbetade förebyggande och hälsofrämjande. Detta då den övervägande delen av elevhälsans arbete bestod av utredande och åtgärdande insatser.

Huvudmannens redovisning av åtgärder

Huvudmannen skriver i sin redovisning till Skolinspektionen den 3 maj 2019 att "elevhälsan har aktivt lett och arbetat med klasslärarna med frågor som

trivsel och trygghetsfrågor kopplat till att motverka kränkningar. Skolan har utsett representanter från elevhälsan och mentorer till ett "team" som arbetar aktivt med snabbare hantering av händelser. Både i förebyggande syfte, utredningar och uppföljningar kring enskilda händelser. Elevhälsan genomför riktade och förebyggande insatser till föräldragrupper, enskilda elever och till klasser genom bl.a. Disa-utbildning [DISA står för "Depression in Swedish Adolescents" eller "Din inre styrka aktiveras" och beskrivs av metodens företrädare som ett sätt att "förebygga stress och nedstämdhet främst bland högstadiееlever", Skolinspektionens anmärkning] av elever, men fler insatser behövs. Elevhälsan har tillsammans med arbetslaget genomfört en djupanalys av arbetslagets arbete vilket har lett till nytt upplägg av elevhälsans arbete. Arbetslaget leds nu med hjälp av personal från elevhälsan."

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska det för eleverna i grundskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska, och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

Skolinspektionens utredning

I intervju med elevhälsan berättar de att de under denna termin arbetat mycket med frågor som rör kränkande behandling. Enligt elevhälsan har arbetet framförallt inneburit diskussioner om dessa frågor med lärarna i de olika arbetslagen. Skolan har också inrättat ett så kallat Anti-mobbningsteam som kuratorn ingår i. Teamet arbetar med att utreda situationer där elever kan ha blivit utsatta för kränkande behandling. I uppdraget ingår också att vid behov ha kontakt med elevers vårdnadshavare. Vidare berättar kuratorn att skolan på olika sätt noterat att det är flera av flickorna som mår dåligt och behöver stärkas. Kuratorn har därför genomfört diskussionsinriktade DISA-grupper med flickorna i några av klasserna i årskurs 7 och 8.

Vidare berättar rektorn att skolan under vårterminen inlett ett samarbete med en extern aktör som hjälper dem med att planera och genomföra olika förebyggande aktiviteter som ska bidra till en högre grad av trygghet och trivsel bland eleverna. Det handlar bland annat om rastaktiviteter och ett arbete för bättre språkbruk bland eleverna, berättar elevhälsan. Det är förvisso inte elevhälsan som genomför dessa aktiviteter, men personal från elevhälsan ingår i skolans utvecklingsgrupp som kommit med idén om att anlita den externa aktören och ska se till att arbetet fortlöper som det är tänkt, berättar elevhälsan. Som exempel på förebyggande insatser nämner elevhälsan även det arbete som

lärarna och personal från elevhälsan genomför med eleverna i årskurs 7 i början av läsåret. Det handlar om att under utflyktsdagar genomföra olika aktiviteter och värderingsövningar i syfte att få eleverna att känna sig trygga med gruppen och i skolmiljön. Rektorn och elevhälsan berättar även att elevhälsans personal under höstterminen ska gå en kurs i Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM):s regi, i syfte att höja sin kompetens.

Skolinspektionens bedömning

I utredningen har det framkommit att elevhälsan numera har ett större fokus på förebyggande och hälsofrämjande insatser och att dessa kopplas till identifierade problem med tryggheten bland eleverna. Skolinspektionen bedömer därför att huvudmannen sett till att tillräckliga åtgärder vidtagits för att tidigare konstaterade brister ska anses vara avhjälpna. Bedömningen bygger på huvudmannens ovan nämnda skriftliga redovisning samt vad som framkommit i intervjuer med berörda grupper under Skolinspektionens uppföljningsbesök vid skolan.

Skolinspektionen avslutar härmed tillsynen avseende de brister som bedöms som avhjälpna.

På Skolinspektionens vägnar

Maria Wassén
Avdelningschef

Daniel Talje
Föredragande/Utredare

I ärendets slutliga handläggning har utredaren Fredrik Nellemo och avdelningsjuristen Johan Kylanfelt deltagit.

Hur man överklagar, se bilaga 1

Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande med vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Gårdavägen 1, 403 15 Göteborg.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.